

УДК 378.147

Т.О. Куцак,
викладач-методист,
Херсонський
політехнічний
коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету.

М.О. Зінченко,
студент,
Херсонський
політехнічний
коледж
Одеського
національного
політехнічного
університету

МАЛЕНЬКА ІСТОРІЯ ВЕЛИКОГО НАРОДУ

Т.О. Куцак, М.О. Зінченко. Маленька історія великого народу. Найболючішою втратою для кожного народу є втрата історичної пам'яті, яка з діда-прадіда передавалась від покоління до покоління й була основою у вихованні національної самосвідомості. Тому стаття актуальна як ніколи. А це поглибить віру молодого покоління у себе, свої сили, у можливість досягти значних успіхів й здобутків. Стаття допоможе студентській молоді та учням загальноосвітніх шкіл у вивченні історії рідного краю.

T.A. Kutsak, M.O. Zinchenko. A little history of great people. The most painful loss of each people is the loss of historical memory, which is handed from grandfather-great-grandfather, from generation to generation and has been the basic of the education of national identity. The article is actual more than ever will deep the faith of the young generation in yourself, your strength, in the possibility to achieve significant success and achievements. This article will help students and pupils of secondary schools in the learning of the history of native region.

Вступ. У кожній країні є своя власна історія, яку пише її народ. Є у ній чорні та білі сторінки. Хочу дослідити у своїй роботі маленький проміжок часу життя маленького села на Херсонщині, та людей, які там жили у роки Великої Вітчизняної війни. Ми повинні знати і вивчати наше минуле, яким воно б не було. Перегорнемо одну маленьку сторіночку історії про геноцид євреїв у роки війни.

Матеріал і результати дослідження. А тепер розглянемо докладніше, як відбувалося переселення єврейського народу на півдні України.

Коли на зміну політиці “воєнного комунізму” прийшла “нова економічна політика” (НЕП), змін зазнало і життя єврейського населення.

У зв'язку з розгортанням промислового будівництва євреї переїжджали до великих міст. Тому єврейське населення Києва впродовж 1926-1932 рр. збільшилося зі 140 до 185 тис. чол., Харкова - з 81 до 116 тис. Тут євреї влаштовувалися працювати на промислові підприємства, у будівельні організації та державні установи, у сферу обслуговування.

Зростала чисельність євреїв-хліборобів, чому теж сприяла американська допомога.

Джойнт уклав угоду з радянським урядом щодо створення Агро-Джойнт, який взявся залучати євреїв до сільського господарства, допомагати технікою та ремонтом. А радянська держава через Комітет із земельного влаштування трудящих євреїв (КОМЗЕТ) надавала переселенцям землю у південних регіонах України.

Під час цієї кампанії в Україні було створено 162 нові єврейські колонії, 38 з яких - у Херсонському окрузі, 74 - у Криворізькому, 25 - у Маріупольському та Запорізькому, 22 - в Одеському та 3 - у Мелітопольському. У 1929 р. питома вага селян серед єврейського населення республіки сягнула майже 10%, але наприкінці 1920-х рр. створення єврейських землеробських колоній припинилося. Причинами цього став викликаний переселеннями спалах анти-семітизму, а також важке пристосування до селянської праці євреїв - ремісників та дрібних торговців.

На початку 1920-х років більшовиками була проголошена політика “коренізації”, що мала залучити до “соціалістичного будівництва” представників “корінної національності”. Ця політика, яка набула в Україні форми “українізації”, активізувала культурне будівництво національних меншин, в тому числі євреїв.

В Україні створювалися єврейські національні райони, сільські й містечкові ради. Зростали обсяги видань книжок, газет та журналів мовою ідиш. Відкривалися єврейські національні технікуми, наукові інституції, театри.

Хочу розповісти гірку історію, яка відбувалася в реальному житті, але дуже давно. Розповіла мені її моя бабуся, яка була свідком усього, що відбувалося. Ця розповідь перенесе нас у далекі буремні роки Великої Вітчизняної війни. Неодноразово слухаючи, я знову і знову переживаю ті події з прискореним серцебиттям. Все це відбулося у свідомості маленької дівчинки і запам'яталося на все життя. Коли розпочалася війна, то бабусі Валентині виповнилося п'ять рочків. Її сім'я мешкала до війни та під час війни у маленькому мальовничому селі на Херсонщині. Воно мало назву Штерендорф, що у перекладі з єврейської мови - зоряне село. Мабуть, цю назву дали не просто так.... У тій місцевості протікає річка Інгулець. Вона, наче стрічка, обвиває селище. Це є улюбленим місцем для місцевої дівчороти. Як і в ті часи, так і зараз діти проводять більшу частину літнього часу купаючись - доки не покличе матуся. Вся ця краса знаходиться у долині. Гори невеличкі, але добре захищають від вітру. Коли настає вечір і сходить місяць, то зорі ніби торкаються твоєї голови. У цю красу закохуєшся з першого подиху, з першого погляду і на все життя.

Рис. 1. Село Штерендорф

будували плани на майбутнє. Та ці плани були нездійсненними тому, що все перекреслила війна.

Коли відступали радянські війська, то жінки виходили і плакали. Мабуть, передчуваючи недобре. Не всім мешканцям судилося пережити її. Коли до села ввійшли німці, то у новій хаті бабусиних батьків зробили штаб. Розпочали господарювати. Перше, що вони зробили, - це зібрали всіх євреїв біля сільського клубу. Перед тим сказали взяти із собою трохи речей. Пообіцяли, що переселять їх в одне велике селище. Ніхто не знає, чи повірили люди цій обіцянці. Але коли збирали речі, то плакали. Прощаючись, мабуть, вірили, що все закінчиться добре. Потім маленьких дітей та старих людей завантажили на машини, а тих, хто міг іти, - вишикували у колони.

Рис. 2. Завантаження євреїв на машину

Та погнали у сусіднє село Калінінське. Зібрали люду ще з трьох сіл. Тримали бідолах у великих фермах, у яких до війни знаходились корови. Тим часом були викопані великі та глибокі траншеї - це була братська могила для них. Потім німці виводили людей групами і безжально стріляли. Ці розстріли тривали кілька днів. Потім ці траншеї було засипано. Та ще кілька днів земля не знала спокою від стогону, тому що не всі були вбиті, а були і лишень поранені. Владою виставлено охорону з німців для того, щоб ніхто не втік. Люди, які працювали у полі, чули несамовиті крики та звуки автоматних черг, які проривали повітря. Незабаром все стихло. Запанувала мертва тиша. Село стояло, неначе пустка. Хатинки, наче сироти, чекали, що хтось повернеться і зайде до них.

Рис. 3 .Масовий розстріл і місце поховання.

Рис. 4 . Масовий розстріл євреїв.

Рис. 5 . Масовий розстріл

Як розповідала бабуся, по селу після цих подій було страшно ходити, бо воно стало пусткою. З усіх євреїв врятувався всього один чоловік. Розстріли

проводила команда групи "Д" 17 вересня 1941 року в чотирьох населених пунктах Калініндорського району (с. Калініндорф - смт Калінінське, с.Штерендорф - с. Мала Сейдеменуха, с. Юзендорф - не існує, 21 дільниця - не існує) розстріляли 1875 євреїв.

Так завершилася ця сумна історія. Але всі ці події не забуті, а живуть у пам'яті та серцях мешканців цих сел і у моєму серці.

Рис. 6 Пам'ятник загиблим під час війни

На місці розстрілу знаходиться меморіальний комплекс, який постійно доглядається учнями Калінінської школи. Не заростає стежинка пам'яті - приїжджають родичі розстріляних з далекого Ізраїлю. Народ пам'ятає цю страшну трагедію - хоч вона відбулася давно. Ми повинні вивчати такі події та знати - це наше коріння. Тому, що людина без коріння загине, як дерево. Зберігаймо пам'ять про страшні сторінки нашої історії. Це дозволить не допустити повтору голокосту над єврейським народом, вбереже від помилок у майбутньому. Я вважаю, що кожна людина, кожен народ має право на життя незалежно від того, до якої нації належить.

Рис. 7. Пам'ятник розстріляним євреям

Голокост - загибель значної частини єврейського населення Європи внаслідок нацистської політики планомірного й організованого фізичного знищення (геноциду) євреїв у Німеччині та на захоплених нею територіях у 1933-1945 рр.

Рис. 8 .Гості з Ізраїлю біля пам'ятника.

Рис. 9. Вшанування пам'яті загиблих.

Висновки. Я обов'язково розкажу про ці страшні події моїм дітям та онукам, щоб пам'ятали і розказали наступним поколінням.

Література

1. zolzosh.narod.ru/index_war_bab_ol.html
2. http://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_Києва
3. <http://primetour.ua/uk/company/articles/Evreyskaya-obschina-v-Kieve>